

دکتر سعید گودرزی

عضو هیات علمی گروه جامعه شناسی دانشگاه پیام نور

دکتر نورالدین اله دادی

عضو هیات علمی گروه جامعه شناسی دانشگاه پیام نور

تبییرت ئی نابرابری

برامنیت در سطوح خرد و کلان

سرشناسه	گودرزی، سعید، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	تبیین تاثیر نابرابری بر امنیت در سطوح خرد و کلان در کشور مولفین نورالدین اله دادی، سعید گودرزی.
مشخصات نشر	تهران: اندیشه احسان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۴۲۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۸۳۰۴-۲-۸
موضوع	امنیت داخلی - ایران - جنبه های اجتماعی - نمونه پژوهی
موضوع	Internal security - Social aspects - Iran - Case studies
شماره افزوده	اله دادی، نورالدین، ۱۳۵۹ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ ت ۲ ۱۹ الف / HM۸۲۱
رده بندی دیویی	۳۰۵/۵۱۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی	۴۸۹۰۹۵۵

تبیین تاثیر نابرابری بر امنیت در سطوح خرد و کلان در کشور	مولفین: دکتر سعید گودرزی - دکتر نورالدین اله دادی
تولید فنی: زهرا قربانی	بیر انتشارات: محمدعلی مدنی
نوبت: چاپ اول ۱۳۹۷ شمارگان: ۵۰۰	قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان
طراح و گرافیک: پرویز بیانی	چاپ و صحافی: انتشارات گنج شایگان
تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزاً (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.	
دفتر نشر: تهران، خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، ط ۲، واحد ۵۰۷	
تلفن: ۰۶۶۴۶۶۰۰۲ - تلگرام: ۰۹۱۹۱۵۵۱۸۰۲	
فروشگاه: تهران، خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، طبقه همکف، واحد ۳۱۷	
تلفن: ۰۶۶۴۶۶۰۰۱ - کانال تلگرام: @sociologybookstore	

فهرست مطالب

۲۳	پیشگفتار
۲۷	فصل اول: ضایع مفهومی نابرابری
۲۷	نابرابری و انواع آن
۳۱	نابرابری منطقه‌ای در ایران
۳۵	فصل دوم: فضای مفهومی امنیت
۳۵	جامعه‌شناسی امنیت
۳۸	امنیت
۴۳	ابعاد امنیت
۴۴	انواع امنیت بر حسب موضوع
۵۵	تفاوت امنیت‌های اجتماعی، عمومی و انتظامی
۵۹	احساس امنیت
۶۱	تفاوت ترس از جرم، احساس خطر و احساس ناامنی
۶۳	رابطه‌ی امنیت و احساس امنیت
۶۷	تأثیر اعتماد اجتماعی بر امنیت
۷۰	تأثیر مذهب و قومیت بر امنیت
۷۵	تأثیر مشارکت‌های اجتماعی مردمی بر امنیت
۷۸	تأثیر جنسیت بر احساس امنیت
۸۱	نقش پلیس در پیشگیری از جرم و تأمین امنیت

فصل سوم: نظریه‌های نابرابری ۸۵

۸۵.....	کارل مارکس.....
۸۷.....	امیل دورکیم.....
۹۲.....	ماکس وبر.....
۹۴.....	رالف گوستاو دارندورف.....
۹۷.....	چارلز تیلی.....
۹۸.....	آبرها، مانوئل لسنکی.....
۱۰۰.....	وینرگارد و رسل.....
۱۰۱.....	فرانک پائین.....
۱۰۴.....	پیتر بلاو.....
۱۰۵.....	آنتونی گیدنز.....

فصل چهارم: نظریه‌های امنیت ۱۰۹

۱۰۹.....	الف: دیدگاه مکاتب درباره‌ی امنیت.....
۱۰۹.....	نیازهای انسانی.....
۱۱۰.....	آسیب‌پذیری.....
۱۱۲.....	تجربه‌ی قربانی شدن.....
۱۱۴.....	برساختگرایی.....
۱۱۶.....	مکتب کنش متقابل نمادین.....
۱۱۹.....	مکتب کپنهاگ.....
۱۲۵.....	پست مدرن‌ها.....
۱۲۶.....	اثبات‌گراها و فرا اثبات‌گراها.....
۱۳۰.....	نظریه‌ی انتقادی.....
۱۳۳.....	ب: دیدگاه نظریه‌پردازان درباره‌ی امنیت.....
۱۳۳.....	آبراهام مازلو (نیازهای سلسله مراتبی).....
۱۳۶.....	تد رابرت گر (محرومیت نسبی).....
۱۳۹.....	اگوست کنت.....
۱۴۰.....	کارل مارکس.....

فهرست ♦ ۷

۱۴۴.....	امیل دورکیم.....
۱۴۶.....	تالکوت پارسونز.....
۱۴۹.....	رابرت کینگ مرتون.....
۱۵۱.....	آلبرت کوهن.....
۱۵۲.....	آنتونی گیدنز.....
۱۵۶.....	پی.یر بورديو.....
۱۵۸.....	ا.ا.یش بک.....
۱۵۹.....	معماری نظریه‌های امنیت.....
۱۶۳.....	فصل پنجم: روش‌های تجربی مرتبط با تأثیر نابرابری بر امنیت.....
۱۶۳.....	الف: پیشینه‌های داخلی.....
۱۶۸.....	ب: پیشینه‌های خارجی.....
۱۷۲.....	پ: جمع‌بندی پیشینه.....
۱۷۵.....	فصل ششم: تحقیقی تجربی در مورد تأثیر نابرابری بر امنیت در سطوح خرد و کلان.....
۱۷۵.....	بیان مسأله‌ی تحقیق.....
۱۸۰.....	روش تحقیق.....
۱۸۱.....	جامعه‌ی آماری.....
۱۸۴.....	ابزار گردآوری داده‌ها و روایی و پایایی آن.....
۱۸۷.....	روش نمونه‌گیری.....
۱۸۸.....	تعیین حجم نمونه.....
۱۸۸.....	سؤالات تحقیق.....
۱۹۰.....	فرضیه‌های تحقیق.....
۱۹۱.....	مدل تحقیق.....
۱۹۲.....	تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها.....
۱۹۲.....	نابرابری اجتماعی.....
۱۹۶.....	نابرابری فرهنگی.....

۸ ♦ نابرابری و امنیت در سطوح خرد و کلان: بررسی نظری و تجربی

۱۹۷	 نابرابری اقتصادی
۲۰۳	 امنیت اجتماعی
۲۰۷	 امنیت فرهنگی
۲۰۹	 امنیت اقتصادی
۲۱۲	 قومیت
۲۱۳	 مذهب
۲۱۳	 مناطقی جغرافیایی (مرزی / غیرمرزی) محل سکونت
۲۱۴	 سن
۲۱۴	 جنس
۲۱۵	 وضعیت تأهل
۲۱۵	 تحصیلات
۲۱۶	 بی‌مقیاس سازی (نرمالیزه کردن) متغیرها
۲۱۸	 تعیین وزن متغیرها
۲۲۲	 وزن‌دهی به متغیرهای تحقیق با روش تحلیل عامل
۲۲۴	 یافته‌های تحقیق
۲۲۴	 الف: توصیف داده‌ها
۲۴۷	 ب: تحلیل داده‌ها
۲۴۷	 (۱) تحلیل فرضیه‌های سطح خرد
۲۸۶	 (۲) تحلیل فرضیه‌های سطح کلان
۳۰۱	 (۳) تحلیل فرضیه‌های بین سطح خرد با کلان
۳۲۴	 بررسی مدل معادلات ساختاری
۳۲۴	 الف) بررسی مدل معادلات ساختاری در سطح خرد
۳۲۹	 ب) بررسی مدل معادلات ساختاری در سطح کلان
۳۳۷	 بحث و نتیجه‌گیری
۳۶۷	 محدودیت‌های تحقیق
۳۶۹	 پیشنهادهای تحقیق
۳۶۹	 الف) پیشنهادهای پژوهشی

فهرست ♦ ۹

۳۷۰..... (ب) پیشنهادهای کاربردی

۳۷۹..... منابع

۳۷۹..... الف) منابع فارسی

۴۰۵..... ب) منابع انگلیسی

۴۲۰..... پیوست: پرسشنامه

www.ketab.ir

پیشگفتار

نابرابری یکی از مهم‌ترین مسائل و مشکل‌های اکثر جوامع است و خیلی از مشکل‌ها و مسائل دیگر ریشه در آن دارند. تجلی‌های نابرابری را می‌توان در شکل‌های مختلف از جمله اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، نژادی، قومی، مذهبی، جنسیتی و نیز شکل‌های مشخص‌تر درآمدی، تغذیه‌ای، آموزشی و بهداشتی بررسی کرد. از آنجایی که آرایه‌ی خدمات در بسیاری از کشورها، از جمله ایران، مدافع‌ی دولت صورت می‌گیرد و دولت موظف به پوشش کامل خدمات به تمام مردم است، بنابراین قبل از تدوین هر برنامه و اقدامی برای زدودن نابرابری‌های راجعه، لازم است برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران در خصوص شاخص‌های مختلف، بویژه به این بخش و کیفیت خدمات در مناطق مختلف کشور آگاهی کافی داشته باشند.

نابرابری‌ها و استمرار آن‌ها در جامعه می‌تواند پیامدهای نامطلوبی از جمله کاهش امنیت در جامعه را در پی داشته باشد. امنیت یکی از نیازهای اصلی انسان‌هاست و افرادی مانند مازلو، هرزبرگ و... بدان نیازهای زیستی، نیاز به امنیت را در جوامع انسانی در اولویت قرار داده‌اند. وقتی امنیت در جامعه وجود نداشته باشد، رفاه، توسعه، پیشرفت و پوشش وجود نخواهد داشت. در سایه‌ی امنیت، پیشرفت در تمامی عرصه‌ها امکان‌پذیر می‌گردد. اما امنیت و مباحث پیرامون امنیت در جامعه‌شناسی قدمت زیادی ندارد و شاید بتوان گفت تا عصر حاضر مورد توجه جامعه‌شناسان نبوده است. بنابراین می‌توان گفت ما با کمبود نظریه‌ها و اندیشه‌های جامعه‌شناسانه درباره‌ی امنیت روبرو هستیم و امنیت در جامعه‌شناسی از فقر چشمگیری رنج می‌برد. امنیت دارای دو عنصر اساسی تهدید و فرصت و دو بعد عینی و ذهنی (احساس امنیت) است. نکته‌ای که

۲۴ ♦ نابرابری و امنیت در سطوح خرد و کلان: بررسی نظری و تجربی

بایستی به آن توجه شود، نقش و اهمیت وجود احساس امنیت در بین افراد جامعه در بعد ذهنی، در کنار وجود امنیت در بعد عینی و حتی مقدم بودن وجود احساس امنیت در بعد ذهنی بر وجود امنیت در بعد عینی است. زیرا کنش‌های فرد در جامعه به میزان احساس او از امنیت یا ناامنی بستگی دارد و بدون شناخت احساس ایمنی در افراد، تأمین امنیت و نظم عمومی در سطح جوامع امکان‌پذیر نخواهد بود.

از سوی دیگر، نابرابری و کاهش امنیت در دو بعد عینی و ذهنی در حال حاضر از مسائل مهم کنش محسوب می‌شوند و آسیب‌های ناشی از آن‌ها در کشور در حال افزایش است. بسیاری از مسائل در جامعه ناشی از نابرابری، ناامنی یا برهم کنش این دو متغیر بر یکدیگر است. بنابراین قبل از هر اقدام برای کنترل یک تهدید، باید آن را به خوبی شناخت و علل و عوامل مرتبط با آن را مشخص کرد. در اثر حاضر، سعی شده به مطالعه امنیت از منظر نابرابری در دو بعد ذهنی و عینی پرداخته شود. کتاب در شش فصل تنظیم شده است.

در فصل اول که تحت عنوان «فضای مفهومی نابرابری» از آن یاد شده، ابتدا نابرابری و انواع آن تشریح شده، سپس در مورد نابرابری منطقه‌ای در ایران بحث شده است.

در فصل دوم از فضای مفهومی امنیت بحث شده است. در این فصل در ابتدا به تعریف امنیت و ابعاد آن پرداخته شده است. سپس به تفاوت احساس امنیت با ترس از جرم، احساس خطر و احساس ناامنی و تأثیر متغیرهای اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، مذهب، جنسیت و نقش پلیس بر امنیت پرداخته شده است.

فصل سوم به نظریه‌های متفکرانی چون مارکس، دورکیم، وبر، دارندورف، لئسکی، وسترگارد، رسلر، پارکین، گیدنز و بلاو در مورد نابرابری پرداخته شده است.

در فصل چهارم دیدگاه‌های مکاتب و نظریه‌پردازان به امنیت ارائه شده است. در بخش دیدگاه‌ها، به نظریه‌های نیازهای انسانی، آسیب‌پذیری، تجربه‌ی قربانی شدن،

برساخت‌گرایی، مکتب کنش متقابل نمادین، مکتب کپنهاک، پست مدرن، اثبات‌گرایی، فرااثبات‌گرایی و نظریه‌ی انتقادی پرداخته شده است. در بخش نظریه‌پردازان نیز به نظریه‌های مازلو، گر، کنت، مارکس، دورکیم، پارسونز، مرتون، کوهن، گیدنز، بوردیو و بک در مورد امنیت پرداخته شده است.

در فصل پنجم به تعدادی از تحقیق‌های تجربی داخلی و خارجی که به بررسی تأثیر نابرابری بر امنیت پرداخته‌اند، اشاره گردیده است.

در فصل ششم نیز تحقیقی تجربی در مورد تأثیر نابرابری بر امنیت در سطوح خرد و کلان ارائه شده است. این تحقیق دارای دو سطح تحلیل، خرد و کلان است. در سطح خرد، جامعه‌ی آماری تحقیق، افراد ۱۵ سال به بالای پنج استان اصفهان، کردستان، ایستاد خوزستان و تهران بوده است، که در این سطح از روش پیمایشی مقطعی استفاده شده است. و در سطح کلان نیز، جامعه‌ی آماری تحقیق ۳۱ استان کشور بود، که در این سطح از روش تحلیل آمارهای موجود استفاده شده است.

در پایان از ویراستار علمی این کتاب، جناب آقای دکتر محمدجواد زاهدی مازندرانی که با دقت و حسن نظر این اثر را مورد بررسی قرار داده و نکات علمی و سودمندی را یادآور شدند و از مدیریت و دست اندرکاران انتشارات اندیشه‌ی احسان بویژه جناب آقای برجی که عهد و عهده انتشار این اثر شدند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

سید غودرزی

مهرماه ۱۳۹۷